

8. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

9. Митний кодекс України від 13 березня 2012 року № 4495-VI [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>

10. Закон України «Про внесення змін до Податкового та Митного кодексів України щодо

узгодження їх окремих норм» від 7 червня 2012 року № 4915-VI [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4915-17>

11. Партин Г.О. Толінг як форма залучення обігового капіталу / Г.О. Партин, О.А. Горбач // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України. – 2011. - № 21.7. - С.243-248.

*Рецензент д.э.н., профессор ГВУЗ «ПГТУ» Лозутова Т.Г.
Експерт редакционной коллегии д.э.н., профессор УкрГАЖТ Якименко Н.В.*

УДК 658.1

СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ СТРУКТУРОЮ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

*Пархоменко Т.І., к.е.н, Dr.oec.pol., викладач (Український вільний університет),
Коцегуб Ю.О., магістр (ХНЕУ ім. С. Кузнеця)*

У статті розглянуто підхід до вдосконалення процесу управління структурою капіталу підприємства з використанням програмного продукту Ratus за стандартом IDEF0. В результаті запропоновано структурно-функціональну модель процесу управління структурою капіталу підприємства, що дозволяє розглядати процес управління структурою капіталу підприємства як послідовний процес підготовки даних, необхідних для аналізу; аналіз структури капіталу; моделювання структури капіталу; розробки та впровадження системи заходів щодо оптимізації структури капіталу підприємства, формування звітності.

Ключові слова: управління структурою капіталу, структурно-функціональна модель, бізнес-процес.

СТРУКТУРНО-ФУНКЦИОНАЛЬНОЕ МОДЕЛИРОВАНИЕ ПРОЦЕССА УПРАВЛЕНИЯ СТРУКТУРОЙ КАПИТАЛА ПРЕДПРИЯТИЯ

*Пархоменко Т.И., к.э.н., Dr.oec.pol., преподаватель
(Украинский свободный университет),
Коцегуб Ю.А., магистр (ХНЭУ им. С. Кузнеця)*

В статье рассмотрен подход к совершенствованию процесса управления структурой капитала предприятия с использованием программного продукта Ratus по стандарту IDEF0. В результате предложено структурно-функциональную модель процесса управления структурой капитала предприятия, что позволяет рассматривать процесс управления структурой капитала предприятия как последовательный процесс подготовки данных, необходимых для анализа; анализ структуры капитала; моделирование структуры капитала; разработки и внедрения системы мер по оптимизации структуры капитала предприятия, формирование отчетности.

Ключевые слова: управление структурой капитала, структурно-функциональная модель, бизнес-процесс.

STRUCTURAL AND FUNCTIONAL MODELING OF THE MANAGEMENT
PROCESS OF CAPITAL STRUCTURE OF AN ENTERPRISE

*Parkhomenko T.I., PhD in Economics, Dr.oec.pol., lecturer (Ukrainian Free University),
Kotseub Y.O., master (S. Kuznets KhNUE)*

The article deals with an approach to improve the process of capital structure of an enterprise using software Ramus standard IDEF0, which allows us to describe the process control algorithm using series-connected functional block using the input, output information, mechanism and management. Capital structure of an enterprise is one of the most difficult and important tasks, which is to find the optimal balance between equity and debt capital. The capital structure affects the return on assets and equity, financial stability and solvency and finally forms the value in degrees of profitability and risk in the development of an enterprise.

As the result the structural and functional model of the capital structure of an enterprise was proposed. The structural-functional model allows us to consider the process of capital structure of an enterprise as a sequential process of the data needed for analysis, analysing capital structure, modeling capital structure, development and implementation of measures for optimizing the capital structure of the firm, reporting. The proposed approach of improving the process of capital structure of an enterprise will increase performance in this area, because it allows based on meaningful and on accurate information about the internal environment to carry out a comprehensive assessment of the efficiency of the capital structure of the enterprise, to determine the optimal ratio of own and borrowed resources and develop a system of measures to optimize the structure capital of an enterprise, which will increase the effectiveness of operations and ensure stable operation of the business.

Keywords: *capital structure, structural-functional model, business process.*

Постановка проблеми та її зв'язки з науковими та практичними завданнями.

Управління структурою капіталу підприємства є одним з найбільш складних і важливих завдань, яке полягає у знаходженні оптимального співвідношення між власним та залученим капіталом. Структура капіталу впливає на рентабельність активів і власного капіталу, фінансову стійкість та платоспроможність і остаточно формує співвідношення в ступенях прибутковості та ризику в процесі розвитку підприємства. Отже, ефективність функціонування будь-якого підприємства залежить від правильної стратегії управління капіталом підприємства, а її важливою складовою є оптимізація процесу управління структурою капіталу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблеми управління структурою капіталу підприємства знайшли широке відображення у наукових працях таких вчених, як: І.О. Бланк, О.В. Люта, І.Б. Висоцька [1-3]. Переважна більшість праць присвячена теоретичним основам і методичним підходам до управління структурою капіталу, проте попри значну кількість праць присвячених проблемам управління структурою капіталу підприємств не існує однозначного підходу до визначення процесу управління структурою капіталу підприємства та форм його здійснення, що зумовлює необхідність моделювання даного процесу для кожного підприємства та його вдосконалення з урахуванням специфіки функціонування підприємства, його фінансового стану.

Формування цілей статті. Метою статті є розробка структурно-функціональної моделі

процесу управління структурою капіталу підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Структурно-функціональна модель, яка використовується з метою вдосконалення процесу управління структурою капіталу підприємства передбачає використання програмного продукту Ramus за стандартом IDEF0, який дозволяє описати алгоритм процесу управління за допомогою послідовно з'єднаних функціональних блоків з використанням вхідної, вихідної інформації, механізму та управління [4].

Модель «AS-IS» управління структурою капіталу підприємства, розроблена за даними підприємства, складається з наступних етапів: підготовка даних, необхідних для проведення аналізу; аналіз структури капіталу; розробка управлінських заходів щодо оптимізації структури капіталу; впровадження розробленої системи заходів та формування звітності. В ролі вхідної інформації – ресурсів, які використовуються системою – виступає баланс (звіт про фінансовий стан), звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід), звіт про власний капітал та зовнішні дані. Блок управління складається із Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації; Методичних рекомендацій застосування критеріїв визначення ефективності управління об'єктами державної власності; Методики аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки; Методичних рекомендацій по виявленню ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій по приховуванню

банкрутства, фіктивного банкрутства або доведення до банкрутства; Закону України «Про аудиторську діяльність» [5]. Управління здійснюється економістом, головним економістом, бухгалтером та директором. Результатом процесу управління структурою капіталу підприємства є звіт про ефективність управління структурою капіталу підприємства.

Суть етапу «Підготовка даних, необхідних для аналізу» полягає в зборі внутрішніх та зовнішніх даних, їх обробці шляхом розрахунку агрегованих показників фінансової звітності та систематизації – представленні інформації у вигляді, необхідному для розрахунку аналітичних показників, що використовуються для аналізу структури капіталу підприємства. Регулюється процес підготовки даних методичними рекомендаціями та положеннями щодо аналізу фінансового стану підприємства [5]. На виході формується систематизована фінансова звітність, необхідна для аналізу структури капіталу підприємства.

Наступним етапом управління структурою капіталу підприємства є аналіз структури капіталу, метою якого є визначення проблем управління структурою капіталу підприємства. Аналіз структури капіталу здійснюється бухгалтером, економістом, головним економістом та передбачає аналіз динаміки структури капіталу та оцінку показників структури капіталу попередніх років на основі систематизованої фінансової звітності підприємства, визначення проблем управління структурою капіталу. Регулюється даний етап методичними рекомендаціями та положеннями щодо аналізу фінансового стану підприємства [5]. Вихідною інформацією для цього етапу є звіт про проблеми управління структурою капіталу підприємства, який є вхідною інформацією для наступного етапу «Розробка управлінських рішень щодо оптимізації структури капіталу підприємства».

На основі даних аналізу розробляється комплекс заходів щодо покращення структури капіталу підприємства. Розробка управлінських заходів щодо оптимізації структури капіталу підприємства включає визначення, на основі проведеного аналізу структури капіталу, потреби в капіталі підприємства, визначення оптимальної структури капіталу та розробку програми оптимізації структури капіталу. Вихідною інформацією етапу «Розробка управлінських заходів щодо оптимізації структури капіталу підприємства» є програма оптимізації структури капіталу.

Процес впровадження розробленої системи заходів та формування звітності включає реалізацію розробленої програми, контроль за реалізацією, оцінку ефективності управління

структурою капіталу підприємства та формування звіту. Блоком управління виступають методичні рекомендації та положення щодо аналізу фінансового стану підприємства, на основі яких здійснюється оцінка ефективності управління структурою капіталу підприємства; Закон України «Про аудиторську діяльність», яким регулюється процес контролю за реалізацією програми [5]. Функції управління виконує бухгалтер, економіст, головний економіст та директор, а результатом даного етапу є звіт про ефективність управління структурою капіталу підприємства.

Отже, управління структурою капіталу підприємства включає підготовку даних, необхідних для аналізу; аналіз структури капіталу; розробку та реалізацію програми з оптимізації структури капіталу з метою забезпечення ефективності діяльності та фінансової стійкості підприємства. Варто зазначити, що недоліками існуючого процесу управління структурою капіталу підприємства є вузька його спрямованість. Даний управлінський процес зосереджується на проведенні горизонтального й вертикального аналізу абсолютних і відносних показників структури капіталу та не передбачає проведення фундаментального аналізу структури капіталу, який мав би включати визначення факторів впливу на структуру капіталу, врахування ролі фінансової стратегії підприємства в управлінні структурою капіталу та перспективне управління структурою капіталу підприємства. З огляду на зазначені недоліки, з метою вдосконалення процесу управління структурою капіталу розроблена модель «ТО-ВЕ», декомпозиція I рівня якої наведена на рис. 1.

Відповідно до моделі «ТО-ВЕ» процес управління структурою капіталу підприємства складається з наступних етапів: підготовка даних, необхідних для проведення аналізу; аналіз структури капіталу; моделювання управління структурою капіталу; розробка управлінських заходів щодо оптимізації структури капіталу, впровадження розробленої системи заходів та формування звітності. Порівняльна характеристика моделей «AS-IS» та «ТО-ВЕ» наведена в табл. 1. З метою вдосконалення процесу оцінки ефективності управління структурою капіталу підприємства запропоновано етап моделювання управління структурою капіталу підприємства.

Моделювання управління структурою капіталу підприємства, передбачає проведення комплексного аналізу з використанням спеціальних методів та складається з етапів: факторний аналіз внутрішніх чинників, що визначають формування структури капіталу підприємства; побудову матричної моделі фінансових стратегій, що дасть можливість визначити поточне становище підприємства,

спрогнозувати стратегію підприємства в капіталу; прогнозування ефективності управління короткострокової перспективі та з огляду на неї та структури капіталу підприємства. розробити заходи щодо оптимізації структури

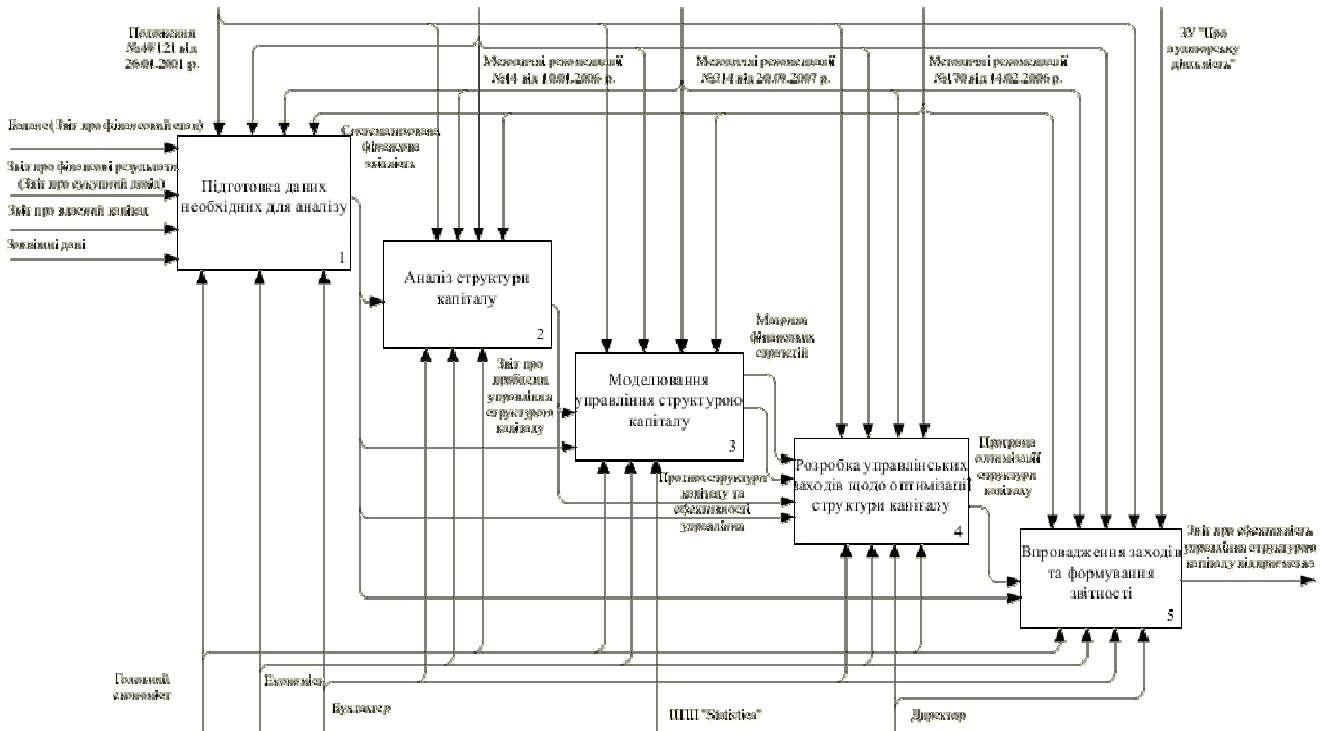

Рис. 1. Декомпозиція I рівня процесу «Управління структурою капіталу підприємства»

Таблиця 1

Таблиця порівняння моделей AS-IS і TO-BE процесу «Управління структурою капіталу підприємства»

AS-IS		TO-BE		Відмінності
№	Найменування робіт	№	Найменування робіт	
1	2	3	4	5
1	Підготовка даних, необхідних для аналізу	1	1.1. Підготовка даних, необхідних для аналізу	-
	1.1. Збір даних		1.2. Збір даних	Додано новий етап «Оцінка значимості та достовірності інформації», на вході – фінансова звітність підприємств галузі та дані про зовнішнє середовище функціонування підприємств, на виході – систематизована фінансова звітність
			1.3. Оцінка значимості та достовірності інформації	
	1.2. Обробка даних		1.4. Обробка даних	
	1.3. Систематизація даних		1.5. Систематизація даних	
2	Аналіз структури капіталу	2	Аналіз структури капіталу	-
3	-	3	Моделювання управління структурою капіталу	Виділення етапу «Моделювання управління структурою капіталу» виділення підетапів 3.1., 3.2., 3.3. Залучений новий ресурс - ППП «Statistica».
			3.1. Факторний аналіз внутрішніх чинників, що визначають формування структури капіталу	

1	2	3	4	5
			3.2. Побудова матриці фінансових стратегій	На вході – проблеми управління структурою капіталу та систематизована фінансова звітність, на виході – матриця фінансових стратегій і прогноз структури капіталу та ефективності управління
			3.3. Прогнозування ефективності управління та структури капіталу	
4	Розробка управлінських заходів щодо оптимізації структури капіталу	4	Розробка управлінських заходів щодо оптимізації структури капіталу	До блоку вхідної інформації додано – систематизована фінансова звітність, прогноз структури капіталу та матриця фінансових стратегій, на виході – програма оптимізації структури капіталу
5	Впровадження заходів та формування звітності	5	Впровадження заходів та формування звітності	-

Факторний аналіз внутрішніх чинників, що визначають формування структури капіталу, дозволяє виявити групи показників, що здійснюють найбільший вплив в процесі управління структурою капіталу і які необхідно враховувати при визначенні оптимальної структури капіталу, та є основою для прогнозування.

Наступним підетапом моделювання структури капіталу підприємства є побудова матриці фінансових стратегій, яка дозволяє не тільки визначити поточне положення підприємства з точки зору фінансового ризику, але й розглядати ситуацію в динаміці, з метою визначення стратегічного напрямку фінансової стратегії підприємства залежно від зміни ключових показників його діяльності.

Прогнозування ефективності управління та структури капіталу передбачає визначення структури капіталу та значення показника ефективності управління структурою капіталу в майбутньому. Вихідна інформація – прогноз структури капіталу та ефективності управління, є вихідною для процесу управління та використовується для визначення потреби в капіталі підприємства, проектуванні оптимальної структури капіталу.

Висновки даного дослідження і перспективи подальших робіт у даному напрямку. Отже, запропонована структурно-функціональна модель дозволяє розглядати процес управління структурою капіталу підприємства як послідовний процес підготовки даних, необхідних для аналізу; аналіз структури капіталу; моделювання структури капіталу; розробки та впровадження системи заходів щодо оптимізації

структури капіталу підприємства, формування звітності. Запропонований підхід до вдосконалення процесу управління структурою капіталу підприємства спрямований на підвищення ефективності управління в даному напрямку, оскільки дозволяє на основі значимої та достовірної інформації про внутрішнє середовище здійснити комплексну оцінку ефективності управління структурою капіталу підприємства, визначити оптимальне співвідношення власних та залучених ресурсів та розробити систему заходів щодо оптимізації структури капіталу підприємства.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бланк І.А. Управление формированием капитала / И.А. Бланк. – 2-е изд., стер. - М. : Изд. «Омега-Ли», 2008. – 512 с.
2. Висоцька І.Б. Оптимізація структури капіталу підприємства з метою підвищення його фінансової безпеки / І.Б. Висоцька, В.В. Комаричина // Науковий вісник НЛТУ України. – 2013. – № 23. – С. 225-230.
3. Люта О.В. Теоретичні підходи до оптимізації структури капіталу підприємства з погляду сучасної фінансової теорії / О.В. Люта, А.Г. Бухтіарова // Інноваційна економіка. – 2012. – № 1. – С. 92-96.
4. Мінухін С.В. Методи і моделі проектування на основі сучасних Case-засобів. Навчальний посібник / С.В. Мінухін, О.М. Беседовський, С.В. Знахур. – Х.: Вид. ХНЕУ, 2008. – 272 с.
5. Офіційний Сайт Верховної Ради України // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: rada.gov.ua.

*Рецензент д.е.н., професор ХНЕУ ім. С. Кузнеця Гавкалова Н.Л.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Уткіна Ю.М.*